

Tommy Book

1939–2009

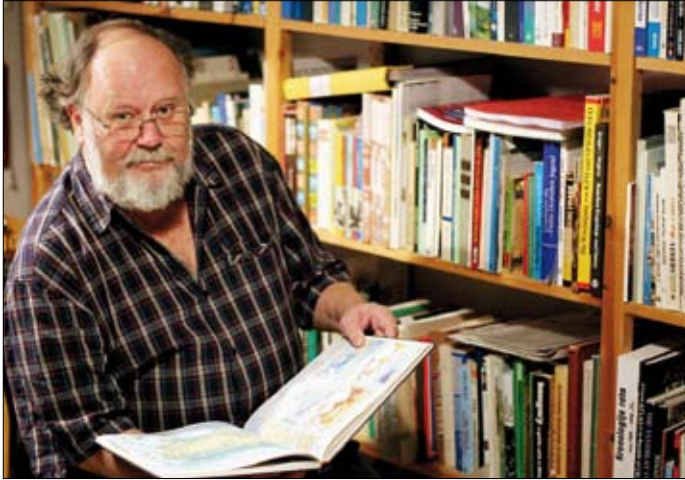

Foto: Sofia Ernerot.

Tommy Book började sina akademiska studier i Lund under de första åren på 1960-talet, då han läste historia och geografi. Att han fastnade för ämnet geografi och slog rot på Kulturgeografiska institutionen var ingen tillfällighet. I en artikel i GN 2006, nr 4 berättar han om hur han redan i förskoleåldern präglades som geograf. Han fascinerades av kartor, han konstruerade egna kartor och han undersökte omvärlden och fäste den på kartor. Som assistent och universitetsadjunkt i Lund förmedlade han under en rad år denna fascination och ett vittomfattande intresse för omvärlden till geografistudenterna. Under de åren bedrev han också egen forskning om stadsplaner och järnvägar i

Norden och 1974 disputerade han. När Tommy Book sedan tog över ansvaret för geografiämnet vid dåvarande Högskolan i Växjö fick han alla möjligheter att bygga upp en utbildning som han trodde på, där exkursioner och fältstudier spelade en viktig roll.

För läsare av Geografiska Notiser blev Tommy Book mycket välbekant. Under tidskriftens 67-åriga historia har ingen bidragit med så många artiklar som Tommy. Redan under 1970- och 1980-talen följde han förhållanden och förändringar på Balkan och rapporterade om dem, med djupare insikter än någon annan svensk geograf. Efterhand blev han också väl förtrogen med övriga Östeuropa och med en

allt större del av Sovjetunionen/Ryssland. Hans artiklar täckte in världen från östra Berlin till Vladivostok och blev för GN-läsarna en kontinuerlig utbildning. I GN-artikeln *47 x Sovjet på 38 år* (2004, nr 3) reflekterar han över sina erfarenheter och där kan vi tydligt se de viktiga stegen i hans arbetsätt: att lägga märke till, att undra över, att undersöka och att berätta om det för andra. Kunskap måste spridas till andra, ansåg Tommy, och han har varit en outtröttlig förmedlare och författare.

Solveig Mårtensson

Tommy kom från Skåne och Lunds universitet till Växjö redan på 70-talet för att introducera geografiämnet på dåvarande U-filialen. Geografiämnet kom under 80- och 90-talen att expandera vid Högskolan i Växjö, fler kurser tillkom och ytterligare medarbetare enrollerades av Tommy till kulturgeografen och naturgeografen.

Under hela sin »växjötid» var Tommy en flitig författare av vetenskaplig litteratur om främst hans stora intresse, Östeuropa och städer. Berlins sönderbrytning och hopfogning liksom Balkanstäder och Belgrad analyserade han ingående i sina böcker. Även i Geografiska Notiser och andra vetenskapliga tidskrifter och ämnestidningar infördes många artiklar av Tommy.

De sista åren före pensionering fick Tommy möjlighet att ägna mer tid åt kulturgeografisk forskning vid sidan av lärargärningen. Geografiska resor, inklusive kursenkursioner, blev en viktig del för Tommy och alla Växjös geografistudenter fick ta del av Östeuropeiska städernas varierande »mysighetsgrad».

Under 80-talet startade Tommy geografilärareföreningen i Växjö (nuvarande Kronobergskretsen av Geografilärarnas Riksförening) och han kom att verka som dess ordförande under alla åren fram till 2005, då han i stället blev kretsens hedersordförande. Som ledare för »Kronobergsgeograferna» såg han till att kretsen hade många intressanta sammankomster och likaså många spännande exkursioner främst i »österled». Under några år genomfördes bland annat ett flertal exkursioner runt Östersjön med besök i dess stora sjöstäder – en uppföljning på Sten de Geers geografiska arbete från 1900-talets början. Många är de medlemmar i Kronobergskretsen och hela Riksföreningen som deltagit i och entusiasmerats i dessa exkursionsresor. Som hedersordförande i kretsen var Tommy ständig medverkande på årsmötena. Det var föredrag och bildvisning från städer österut – något som vi inte längre kan få njuta av.

Vi känner en stor saknad efter Tommy.

Peter Bengtsson

På väg genom Berlin med en grupp geografistudenter ropar jag till: En Angerdorf! Åter hemma konstaterar jag med Tommy Books: *Angerdorf och exklav* att vi passerat Lichtenbergs gamla bykärna.

I en annan Book-bok, *Ghettot*, skriven tillsammans med Jonas Stier, påpekar författarna att kulturgeografi i mötet med en mer beteendevetenskaplig sociologi representerar »mycket tillspetsat, kvantitativa metoder, determinism och positivism». Det senare ordet har under den postmodernistiska modevågen närmast varit ett

skällsord, men står enligt Nationalencyklopedin för en antireligiös, antispekulativ och sekulär filosofi. Tommy Books stora insats har varit i dokumentationen av en fysisk verklighet, inklusive dess symboler, som adderar till en bred kunskap om såväl Nordens som Öst- och Centraleuropas stads- och bystruktur. Hans mest specifika bidrag är onekligen skildringen av DDR och Serbien, två stater som av andra antingen bemötts med okritisk hänförelse eller totalt ointresse. Till skillnad från ämnets moderna teoretiker, vars bidrag ofta försvunnit i den samhällsvetenskapliga diskursförändringen, står sig Tommys iakttagelser av de fysiska resultaten av politiska ideologier eller tillfälligheternas spel, som i boken *Förgängelsens geografi*. Hans folkbildningsiver och upptäckarglädje har inte minskat hans positivistiska noggrannhet. Den har istället fungerat som en brygga mellan den vetenskapliga geografin, lärarutbildningen och en intresserad allmänhet.

Thomas Lundén

Tommy Book, geograf och pappa

Att jag valde den kulturgeografiska banan är inte konstigt. Jag hade en förebild med förmåga att förmedla sin rika kunskap på ett inspirerande och personligt sätt. Några av mina allra första minnen i livet är kanske, i somligas ögon, av udda art. Jag var ca tre år och på väg till Berlin med nattåget tillsammans med pappa. Jag minns hur varmt det var i kupén och hur gränsvakterna i Sassnitz talade i brysk ton. Jag minns också hur konstigt korvsoppa som vi åt i Östberlin smakade. Dessa tidiga

upplevelser följdes av många fler. Jag reste runt i Östeuropa med pappa och lärde mig att uppskatta och förstå städer. Detta är jag innerligt tacksam för. Jag blev så småningom kulturgeograf, precis som pappa. Detta ledde faktiskt till att jag i minskad utsträckning reste med pappa och på så sätt tog del av hans kunnande. Detta kan låta underligt, men jag var helt enkelt rädd för att pappa skulle prägla min geografiska bana. Jag ville helt och hållet bygga den på egen hand, även om pappa från början varit min inspirationskälla och förebild. Det var först på sistone, de senaste åren, som jag och pappa hade börjat tala om att skriva något tillsammans. Vi gick och grubblade på några idéer. Men det var ingen brådska, vi hade gott om tid – trodde vi. Jag har inte bara förlorat en pappa, utan mycket mer än så.

Karin Book

Bibliografi

- Book, Tommy (2009) *Bizarra händelser i öst*, Växjö universitet, Institutionen för samhällsvetenskap, Växjö.
- Book, Tommy & Daniel Bergman (2008) *Förgängelsens geografi. Provisorier i kulturlandskapet*, Carlsson, Stockholm.
- Book, Tommy (2006) *Berlin med omland. Hur storpolitik och gränsdragningar präglat ett storstadsområde*, Växjö universitet, Institutionen för samhällsvetenskap, Växjö.
- Book, Tommy & Jonas Stier (2004) *Ghettot. Som geografisk, historisk och sociologisk företeelse*, Studentlitteratur, Lund.
- Lundén, Thomas & Tommy Book (red) (2003) *Det bergiga Balkan. Konflikter*

- nas halvö*, Ymer 123, Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi, Stockholm.
- Book, Tommy (2000) *Symbolskiften i det politiska landskapet: namn – heraldik – monument*, Acta Wexionensia. Geografi 3, Växjö University Press, Växjö.
- Book, Tommy & Jonas Stier (2000) *En studie av ghetton : ett tvärvetenskapligt »experiment»*, Rapport / Institutionen för samhällsvetenskap, Växjö universitet 8, Växjö universitet, Växjö.
- Book, Tommy & Kerstin Brodén (1999) *Installation Växjö universitet 1999. Nytt universitet och nya professorer*, Acta Wexionensia 1, Växjö University Press, Växjö.
- Book, Tommy (1996) *Balkanstaden. I ständig förvandling – stadsbyggnadsmässigt och etniskt*, Acta Wexionensia. Samhällsvetenskap 1, Växjö högskola, Växjö.
- Book, Tommy (red) (1993) *Östeuropas omvandling*, Ymer 113, Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi, Stockholm.
- Book, Tommy (1991) *Berlin. Sönderbrutet och hopfogat: en politisk-geografisk studie*, Acta Wexionensia. Serie 1, History & geography 7, Växjö högskola, Växjö.
- Book, Tommy (1987) *Belgrad – Beograd. En stadsgeografisk studie*, Acta Wexionensia. Serie 1, History & geography 5, Växjö högskola, Växjö.
- Book, Tommy (1984) *Angerdorf och exklav. Två företeelser inom den berlinska geografin*, Acta Wexionensia. Serie 1, History & geography 4, Växjö högskola, Växjö.
- Book, Tommy (1978) *Järnvägen som stadselement. En Berlinstudie*, Rapporter och notiser 51, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds universitet, Lund.
- Book, Tommy (1978) *Stadsplan och järnväg i Storbritannien och Tyskland*, Meddelanden från Lunds universitets geografiska institution. Avhandlingar 81, Geografiska institutionen, Lunds universitet, Lund. Studentlitteratur (distr), Lund.
- Book, Tommy (1974) *Stadsplan och järnväg i Norden*, Meddelanden från Lunds universitets geografiska institution. Avhandlingar 69, Studentlitteratur (distr), Lund.